

Секція: Роль держави в сучасному економічному розвитку.

Гладинець Н.Ю.

здобувач кафедри економіки підприємства

ДВНЗ "Ужгородський національний університет"

м. Ужгород, Україна

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РЕГУЛЮВАННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

На сучасному етапі близько 90 відсотків приросту ВВП у економічно розвинутих країнах забезпечується саме за рахунок впровадження новітніх технологій і розробок, що дають можливість створювати ефективні виробництва, мінімізувати витрати ресурсів. Досвід цих країн показує, що роль державних та регіональних органів влади у організації та регулюванні інноваційних процесів є набагато вагомішою, ніж при регулюванні звичайної економічної діяльності [1]. В той же час результати міжнародних рейтингів на жаль, є доволі невтішними для України.

Актуальність даної проблематики та її значущість підтверджують необхідність розроблення дієвого механізму реалізації інноваційної політики та стимулювання інноваційної діяльності в Україні. Науково-технічне спрямування розвитку країни та відповідність її інноваційної політики ключовим позиціям загальноекономічної політики держави – це наразі ті стратегічні орієнтири, котрі повинні забезпечити економічне піднесення держави.

В Україні проблемам формування інноваційної моделі розвитку й удосконаленню державної інноваційної політики присвячені дослідження таких провідних вітчизняних вчених, як Л. Антонюк, А. Валюх, А. Гальчинський, В. Геєць, О. Жихор, О. Кириченко, Е. Зінь, О. Поручник, В. Семиноженко, Л. Федулова та ін. У їх роботах наголошено на важливості запровадження дієвого механізму реалізації політики інноваційного розвитку, однак відрізняються їх

погляди щодо заходів та завдань реалізації інноваційної політики, а також інструментів, за допомогою яких повинно здійснюватися регулювання інноваційного розвитку. Водночас надзвичайно важливим є вивчення та впровадження зарубіжного досвіду у сфері інноваційного розвитку, оскільки це дозволить розробити ефективний механізм державного регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Державна підтримка інноваційного розвитку в тій чи іншій формі та з використанням відповідних методів регулювання зумовлює існування різноманітних моделей державної участі у регулюванні інноваційного розвитку. Водночас, як вважають деякі дослідники, моделей державної участі в економіці стільки, скільки існує комбінацій основних цілей та відповідних їм методів регулювання, обумовлених конкретною ситуацією в країні у той чи інший період часу з урахуванням соціальних, політичних, національних, релігійних, психологічних та інших факторів [2].

Враховуючи досвід регулювання інноваційних процесів країн, що мають різний рівень розвитку економічних систем, можна виділити дві полюсні моделі державної участі у поживленні інноваційної діяльності в країні [3]:

- втручання держави є мінімальним, а всі заходи щодо активізації науково-технологічного розвитку та впровадження інновацій базуються на основі дії механізму ринкового саморегулювання та самоорганізації;
- держава є активним учасником ринку інновацій та тим регулятивним органом, на котрий покладені повноваження щодо управління всією науково-технічною сферою, а саме регулювання носить жорсткий директивний характер.

Сутність першої моделі зводиться до застосування стратегії децентралізованого регулювання процесів, що мають місце у інноваційній сфері. Державі тут відводиться провідна роль, але в той же час відсутні жорсткі директивні зв'язки. Всі заходи державного регулювання орієнтовані, головним чином, на стимулювання ініціативи суб'єктів господарської діяльності. Така практика є поширеною у США, Великобританії. Протилежною за характером

впливу на інноваційні процеси є модель активного втручання. В даному випадку державі відводиться визначальна роль у виборі пріоритетів науково-технічного розвитку, в організації та фінансуванні інноваційних державних програм та проектів. Таку стратегію підтримують Франція, Нідерланди, Японія. Ці моделі різняться за пріоритетністю цілей, співвідношенням методів регулювання, можливими соціально-економічними наслідками.

Проте, в чистому вигляді жодна з цих моделей не є прийнятною для України і потребує симбіозу їх застосування. Двокомпонентний механізм регулювання інноваційної діяльності, який органічно поєднує елементи ринкової конкуренції та механізму прямого державного регулювання – це і є та передумова, що визначає ефективність інноваційної політики держави. Окрім того, у багатьох країнах у регулюванні інноваційної діяльності бере участь не лише держава, але і створені державою спеціальні регулятивно-наглядові органи. Така змішана модель застосовується в країнах, де в економіці значна частина відводиться державному сектору, як, наприклад, у Швеції. В той же час застосування заходів державного регулювання інноваційної діяльності повинно базуватися на врахуванні специфіки розвитку тієї чи іншої країни, закономірностей її функціонування, політичних, національних умов тощо, що вимагає творчого підходу до визначення межі та методів втручання у інноваційний процес та інноваційну діяльність. Тому оптимальним та найбільш дієвим в реаліях української економіки буде застосування цілеспрямованого та в той же час стимулювального помірному, так званого «ліберального» впливу з боку держави на процеси, що мають місце у інноваційній сфері.

Реалізація виваженої, науково обґрунтованої, цілеспрямованої державної інноваційної політики може стати універсальним засобом ефективного використання потенціалу країни та забезпечення її конкурентних переваг на міжнародному рівні. Для забезпечення ефективності інноваційної політики та дотримання домінантності інтересів держави над інтересами окремих підприємств, установ, організацій важливо підкріпити пріоритети інноваційного розвитку відповідними важелями – стимулюючими,

організує, запобіжними. Важлива роль при цьому відводиться владним структурам, які, використовуючи законодавче регулювання, здатні спрямувати інноваційний процес у потрібному напрямі, узгоджуючи при цьому пріоритети інноваційного розвитку із вирішенням найбільш значущих, актуальних та невідкладних проблем соціально-економічного розвитку держави. При цьому механізм регулювання інноваційної діяльності повинен органічно поєднувати ті форми регулювання, що мають стимулюючий характер.

Список літератури:

1. Сумак Н.А. Використання Україною міжнародного досвіду управління інноваційною діяльністю [Електронний ресурс] / Н.А.Сумак // Режим доступу: http://uiis.com.ua/conf_22/
2. Діброва А. Д. Сучасне трактування сутності державного регулювання аграрного сектора економіки / А. Д. Діброва [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу : http://ief.org.ua/Arjiv_ET/Dibrova107.pdf
3. Михайловська О.В. Світовий досвід державної підтримки інноваційних процесів / О.В. Михайлівська // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – №11. – С.101-110.